

Tekst: Arie Dwarswaard
Foto: René Faas

Het was een echte aandachtstrekker. Iedereen die iets heeft met bijzondere bolgewassen liep er direct op af. En waar ging het dan wel om? Een inzending, enkele weken geleden, van Th.J. de Groot uit De Zilk, van een gewas dat maar zelden in de KAVB-keuringszaal te zien. Het ging om *Gymnospermium alberti*, geen alledaagse naam, geen alledaags knolgewas. Waar komt deze vreemdeling vandaan, en vooral, waarom is hij zo bijzonder?

MAHONIE

Een van de bijzondere kenmerken aan dit knolgewas is de familie waartoe hij behoort: de Berberidaceae ofwel de berberisachtigen. Berberis kennen sommigen als een struik met donkergroen glimmend blad en hangende, gele klokjes. Een stekelstruik, net als de nauw verwante mahonie. *Gymnospermium* vertegenwoordigt de zachte kant van de familie, en staat daarin niet alleen. Ook de geslachten *Leontice* en *Bongardia* horen tot de familie, en zijn net als *Gymnospermium* knolvormers. De knollen zijn zelfs relatief groot. Wie vooral de bloemen goed bekijkt ziet wat de relatie is tussen de struiken en de knolvormers. De bloemen komen in kleur en vorm goed overeen. De Latijnse naam klinkt ingewikkeld, maar levert in vertaling een duidelijk beeld op. *Gymnos* is naakt, *spermium* is zaad. Een beetje wonderlijke naam voor een gewas dat niet tot de naaktzadige gewassen behoort. Daartoe worden bijvoorbeeld dennen en sparren gerekend, maar niet de leden van de berberisfamilie. De geslachtsnaam is wel een punt van discussie binnen de taxonomen. Aanvankelijk werd gebruik gemaakt van *Leontice*, en nog steeds zijn er geluiden waarneembaar die er de voorkeur aan geven om *Gymnospermium* onder *Leontice* te scharen.

WEST-AZIË

Het geslacht *Gymnospermium* komt voor in het westelijk deel van Azië. Albert Regel vond tweede helft 19e eeuw deze plant in de omgeving van Tasjkent en Samarkand. Hij komt voor in gebieden waar het in de zomer behoorlijk droog en in de winter flink koud kan zijn. Tot 2.000 m is hij te vinden. Die natuurlijke standplaats heeft gevolgen voor gebruik in ons land. Een warme, droge standplaats in de zomer is gewenst. Om nadelige gevolgen van een vochtige winter te beperken is plaatsing in potten in een koude bak aan te raden. De soortnaam *alberti* verwijst in dit geval duidelijk naar de vinder. In de *Gartenflora* van E.A. Regel uit 1881 wordt deze vondst beschreven, inclusief afbeelding, en met de geslachtsnaam *Leontice*. Regel merkt op dat deze soort heel goed bestand is tegen de kou, en tot de vroegste mooie voorjaarsbloeiers behoort, samen met *Erythronium* en *Puschkinia*. Naast *G. alberti* zijn nog enkele

Gymnospermium alberti

Mooie aanvulling

Het hele jaar door is in de KAVB-keuringszaal een zeer gevarieerde hoeveelheid bol- en knolgewassen te zien. In de rubriek **Nauwkeurig** wordt op een van die gewassen ingegaan. Dit keer *Gymnospermium alberti*.

andere soorten gevonden, maar de verschillen zijn volgens John Bryan in zijn immense boek *Bulbs klein*.

AANBOD

Zo'n vroegbloeier zou een mooie aanvulling kunnen zijn op het sortiment bol- en knolgewassen. Wie echter gaat zoeken naar aanbod zal alleen na heel veel moeite misschien iets kunnen vinden. Catalogi van specialisten vermelden het niet of nauwelijks. En dat komt bijzonder over. Toch is het minder bijzonder dan het op het eerste gezicht lijkt. John Bryan, een van de weinigen die ook aangeeft hoe je iets vermeerdert, schrijft dat de vermeerdering niet door de knollen kan. Geen kralen, spanen of klisters, dus. Blijft over vermeerdering via zaad. Dat zou kunnen, maar alertheid is van groot belang. Zodra het zaad rijp is valt het en eenmaal op de grond kiemt het snel. Wat betreft vermeerdering via zaad staat *Gymnospermi-*

um niet alleen. In de bijzondere bolgewassen zijn meer gewassen die alleen maar via zaad zijn te vermeerderen. Een aantal bedrijven in Nederland heeft die teelt uitstekend in de vingers. Het mag dan met *Gymnospermium* misschien iets moeilijker zijn, maar dat is nu juist de uitdaging. De zaadteelt is goed te doen, mits onder enigszins beschermde omstandigheden. Genoeg ervaring met teelt in tunnels en gaaskassen, lijkt me. In deze tijd waarin het de kunst is om niet te blijven lopen op de gebaan-de paden ligt hier misschien een kans. Wie dit nog een wat te ingewikkelde weg vindt, kan ook terecht bij andere leden van de familie die binnen de vasteplantensector enige bekendheid genieten. Dit betreft bijvoorbeeld *Jeffersonia* en *Podophyllum*. Ze doen minder direct denken aan berberis en mahonie, maar horen er ook bij. Al met al toch een interessantere familie dan op het eerste gehoor te verwachten zou zijn.